

Sygn. akt VIII Gz 25/13

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Piotr Sałamaj (spr.)

Sędziowie: SO Agnieszka Górską

SO Agnieszka Kądziołka

po rozpoznaniu w dniu 25 lipca 2013 r. w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. W.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 5 listopada 2012 r., sygnatura akt XI GC 1120/12, w zakresie punktu 3. rozstrzygającego o kosztach procesu

postanawia:

I. oddalić zażalenie;

II. zasądzić od pozwanego na rzecz powódki kwotę 150 zł (sto pięćdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

SSO Agnieszka Górską SSO Piotr Sałamaj SSO Agnieszka Kądziołka

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn. akt XI GC 1120/12 umorzył postępowanie w sprawie (pkt 1.), zwrócił powódce kwotę 265 zł tytułem połowy opłaty uiszczonej od pozwu (pkt 2.) oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.682 zł tytułem kosztów procesu (pkt 3.).

W uzasadnieniu rozstrzygnięcia o kosztach procesu, zawartego w punkcie 3. postanowienia, Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany, pomimo wcześniejszych wezwań do zapłaty, spełnił świadczenie dopiero po wytoczeniu powództwa, wobec czego należało przyjąć, że dał w ten sposób powód do wytoczenia powództwa. Za stronę przegrywającą sprawę należy uważać pozwanego, który w toku procesu spełnił dochodzone od niego świadczenie, czym zaspokoił roszczenie powoda wymagalne w chwili wytoczenia powództwa. Wątpliwości Sądu pierwszej instancji nie budziło, że w przedmiotowej sprawie przyczyną cofnięcia pozwu było potrącenie dokonane przez pozwanego w toku procesu. Tym samym na rzecz powódki zasądzono koszty postępowania, na które złożyły się: połowa opłaty od pozwu – 265 zł, opłata od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika – 2.400 zł.

Pozwany wniósł zażalenie na powyższe postanowienie, zarzucając mu naruszenie art. 203 § 2 k.p.c. poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 2.682 zł tytułem kosztów procesu, pomimo cofnięcia pozwu

przez powódkę w całości na skutek uznania roszczenia pozwanego przedstawionego do potrącenia w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2.417 zł, ewentualnie o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez wzajemne zniesienie kosztów procesu pomiędzy stronami. Nadto wniósł o zasądzenie od powódki kosztów postępowania zażaleniowego.

W uzasadnieniu podniósł, że obowiązek zwrotu kosztów może wyjątkowo nie obciążać strony cofającej pozew, lecz stronę przeciwną, jeżeli wystąpienie z pozwem było niezbędne do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, a ciężar dowodu wystąpienia tych okoliczności obciąża cofającego pozew. Zdaniem pozwanego w niniejszej sprawie takie okoliczności nie wystąpiły. Skarżący podkreślił, że powódka cofnęła pozew na skutek uznania roszczenia pozwanego przedstawionego do potrącenia w sprzeciwie od nakazu zapłaty. W wyniku potrącenia dokonanego przez pozwanego roszczenie pozwanego zostało zaspokojone w całości. Stwierdził, że w niniejszej sprawie podniósł zarzut procesowy. Uwzględnianie tego zarzutu przez sąd prowadzi do oddalenia roszczenia powoda w odpowiednim zakresie. Skoro zatem powódka uznała dokonane przez pozwanego potrącenie (wywołujące nie tylko skutki w sferze prawa materialnego, ale zgłoszone również jako zarzut procesowy) w zakresie wystarczającym do zaspokojenia kwoty dochodzonej pozwem, to brak jest podstaw, aby powódkę uznać za stronę wygrywającą sprawę, a tym samym przyjąć, że jest uprawniona do żądania zwrotu kosztów procesu od pozwanego. Podniesienie zarzutu potrącenia, prowadzące do cofnięcia pozwu przez stronę powodową, powinno prowadzić do przyjęcia, że stroną wygrywającą sprawę jest pozwany. Skarżący wskazał, że skutek zaspokojenia swego roszczenia w wyniku potrącenia wzajemnych niekwestionowanych wierzytelności stron powódka mogła osiągnąć bez wytoczenia powództwa. Powódka uznała bowiem wierzytelność pozwanego, mogła zatem, podobnie jak to uczynił pozwany, potrącić przysługującą jej wierzytelność z tytułu objętej powództwem faktury nr (...) z wierzytelnością przysługującą pozwanemu z tytułu kary umownej. Powódka jednak z takiej możliwości nie skorzystała i wytoczyła powództwo zbędnie angażując w sprawę Sąd, a także pozwanego, który poniósł koszty zastępstwa prawnego.

Pozwany wyjaśnił, że wartość przedmiotu zaskarżenia stanowi kwota 5.099 zł, jako suma bezzasadnie zasądzonych na rzecz powódki kosztów procesu w kwocie 2.682 zł oraz kwota kosztów procesu należnych pozwanemu w wysokości 2.417 zł.

Powódka wniosła o oddalenie zażalenia oraz zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy powtórzyć, że co do zasady strona cofająca pozew jest uznawana za przegrywającą sprawę, co rodzi obowiązek zwrotu przez nią kosztów procesu poniesionych przez przeciwnika. Odstępstwem od tej zasady jest jedynie sytuacja w której cofnięcie pozwu następuje na skutek zaspokojenia, w toku sprawy, roszczenia powoda, jeżeli wystąpienie z pozwem było niezbędne do celowego dochodzenia praw lub celowej obrony.

W niniejszej sprawie cofnięcie pozwu nastąpiło w związku z podniesionym przez pozwanego zarzutem potrącenia. Trzeba stwierdzić, że istotą potrącenia jest umorzenie wzajemnych wierzytelności przez zaliczenie, w wyniku czego osoby mające wobec siebie nawzajem wierzytelności z tych samych lub różnych stosunków zobowiązaniowych nie otrzymują efektywnie należnych im świadczeń, lecz na skutek potrącenia każda z nich zostaje zwolniona ze swego zobowiązania albo całkowicie, albo też do wysokości należności niższej (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1974 r., III CRN 395/73, LEX nr 7520). Potrącenie pełni funkcję zapłaty, która wyraża się w tym, że w wyniku jego dokonania dochodzi do zaspokojenia dwóch długów. Z tych też względów skutki prawne kompensaty są takie same, jak skutki zapłaty, choć wierzyciel nie otrzymuje realnego świadczenia. Trzeba zatem stwierdzić, że podniesienie przez pozwanego zarzutu potrącenia doprowadziło do zaspokojenia roszczenia powódki.

Nie oznaczało to jednak, że obowiązek zwrotu tych kosztów powinien obciążać powódkę. Jak już bowiem wskazano powyższej rozstrzygnięcie takie byłoby możliwe w przypadku ustalenia, że wytoczenie powództwa nie było niezbędne do dochodzenia praw. Innymi słowy zwrot tych kosztów należałoby się pozwanemu w przypadku gdyby powódka także bez wytoczenia powództwa uzyskała zaspokojenie swych roszczeń.

Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, że na gruncie niniejszej sprawy pozwany dał powód do wytoczenia powództwa. Spełnienie przez niego świadczenia (w formie potrącenia) nastąpiło bowiem dopiero po wszczęciu postępowania. Co prawda pozwany w korespondencji przedprocesowej poinformował powódkę o możliwości obciążenia jej karą umową z tytułu niedostarczenia zakontraktowanej ilości zboża (k. 39, 42), następnie zaś w piśmie z dnia 20 sierpnia 2010 r. wskazał, że obciążył powódkę kwotą 15.750 Euro z tytułu kary umownej (k. 48), niemniej jednak nie złożył w tym zakresie oświadczenia o potrąceniu. Zgodnie z treścią art. 499 k.c. potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie to stanowi przejaw woli zmierzający do wywołania określonych skutków prawnych – umorzenia dwóch przeciwstawnych wierzytelności. Z samego zaś faktu istnienia dwóch przeciwstawnych wierzytelności nie wynika jeszcze wola ich wzajemnego umorzenia poprzez potrącenie. Dla jego skuteczności konieczne jest oświadczenie, iż korzysta się z tego z prawa (vide postanowienie SN z dnia 8 lutego 2000 r., I CKN 398/98, LEX nr 50856).

W konsekwencji braku złożenia takiego oświadczenia przed procesem nie doszło do umorzenia wzajemnych wierzytelności. Przyjąć zatem należało, że powódka miała powody do wytoczenia powództwa albowiem przysługiwała jej wobec pozwanego wierzytelność, która na dzień wniesienia pozwu nie została zaspokojona.

Pozostając przy tym dodać trzeba, że jak słusznie wskazała powódka złożenie oświadczenia o potrąceniu jest uprawnieniem, nie zaś obowiązkiem strony. Z tego też względu nie można było oczekiwać od strony wnoszącej pozew przewidzenia wszelkich możliwych form obrony pozwanego, w tym zgłoszenia zarzutu potrącenia.

Nie bez znaczenia pozostaje okoliczność, że po podniesieniu tego zarzutu powódka niezwłocznie złożyła oświadczenie o cofnięciu pozwu, co umożliwiło szybkie zakończenie sprawy bez narażania się na poniesienie dodatkowych kosztów sądowych. Cofnięcie przy tym tego pozwu nastąpiło wyłącznie w wyniku zaspokojenia jej roszczeń w toku procesu.

Marginalnie należy wskazać, że w analogicznym stanie faktycznym pomiędzy tymi samymi stronami Sąd Okręgowy w Opolu postanowieniem z dnia 11 marca 2013 r. w sprawie VI Gz (...) oddalił zażalenie pozwanego na postanowienie łączne Sądu Rejonowego w Opolu z dnia 26 listopada 2012 r. w sprawie V GC (...), w którym nałożono na pozwanego obowiązek zwrotu kosztów procesu poniesionych przez powódkę.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, jak w punkcie I.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego, które powódka wygrała w całości, oparto na treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99, art. 108 § 1 k.p.c. przy zastosowaniu § 12 ust. 2 pkt 1 w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Wymaga wyjaśnienia, że w niniejszej sprawie podstawą do obliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia była jedynie zasądzona przez Sąd Rejonowy na rzecz powódki kwota tytułem kosztów procesu, nie zaś dodatkowo kwota, której przyznania pozwany się domagał. Konsekwencją przyjęcia, że wartością przedmiotu zaskarżenia jest kwota 2.682 zł było zasądzenie na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego kwoty 150 zł.

SSO Agnieszka Górka SSO Piotr Salamaj SSO Agnieszka Kądziołka